

ZVONČEK

LISTOV PODOBAMI
ZA SLOVENSKO
MLADINO

Štev.
8.

Leto
VIII.

VSEBINA:

1. Slavko na potovanja. <i>E. Gangl. Pesem</i>	169
2. V Konjskih vodih. <i>Andrej Rapi. Povest</i>	170
3. Utajljena kraljica. <i>E. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku</i>	174
4. Prepozna glava. <i>Stjepan K. Narodna smiselica</i>	175
5. Igraliste. <i>Lučvir Štancer. Otroška igra</i>	176
6. Planika. <i>Argentin Seber. Poštini spis</i>	177
7. Mala stvarca — velik strah. <i>Ivo Tršač. Povest s podobo</i>	181
8. Med cveticami. <i>E. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku</i>	186
9. Splošni prirodu! <i>Lea Potornik. Povest</i>	187
10. Pust in zabava.	
Džigi. <i>Fr. K. Schneider. Uglasbena pesem</i> — Džigist. <i>K. Koriš. — Rešitev.</i>	
— Količek gospoda Doropoljskega	190

Zabavna knjižnica za slovensko mladino.

Išel je XIII. zvezek „Zabavne knjižnice za slovensko mladino“, ki jo izdaja in spretno ureja g. Anton Kosi, učitelj v Središču.

Gospod Doropoljski prosi vse svoje dopisnike oprostjenja in potrpljenja, ker ne more zaradi tesnega prostora takoj odgovarjati na vsa mnogostevilna pisma in vprašanja. Vse pride polagoma na vrsto.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrto leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl v Idriji.

„Last in založba „Združenje avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 8.

V Ljubljani, 1. velikega srpana 1907.

Leto VIII.

Slavko na potovanju.

Vstane Slavko in zazdeha.
Kje želoščku je uteha?
„Mati, hitro mleka daj,
potlej zmeniva se kaj!“

Slavko se lepó umije,
mleka sladkega napije,
reče mamki ves razvnet:
„Zdaj-le grem v široki svet!“

Mati se skrivaj nasmeje,
svojo misli, nič ne deje,
Slavko stisne ji rokó,
da srčneje je slovo.

Gre in stopi na dvorišče,
koklja v prahu hrane išče,
Slavko sede v prah, hiti,
da si hišico zgradi.

Hišica je brž gotova,
deček gre na pota nova,
daleč gre za vrtni plot —
velik svet je vsepovsod.

Rodni krov na rodnem dvoru,
gore sinje na obzoru,
Slavko gleda in strmi,
nič več se mu ne mudi.

Kdo naj gre po oni strani,
oj, prostrani in neznani,
ko je tuje vse tako,
da mu hoče jok v oko?

Gozd šumi tam v rahli sapi,
a po njem v rdeči kapi
škrat se izprehaja sam:
„Pridi, Slavko, bom te — ham!“

Potok žubori v daljavi,
žubori in dečku pravi:
„Kliče te povodni mož,
ej, pa mu tovariš boš!“

Slavko se plašan obrne.
Naj gre dalje, naj se vrne?
E, dovolj je potoval,
vsak bi še tako ne znal!

Mati tam na pragu čaka,
čaka in zazre junaka:
„Slavko, dober dan Bog daj!
Ali smo prišli nazaj?“

Radostno oko zasije,
roka se vratú ovije,
brez besed in brez solzá
sta umela se oba.

E. Gangl,

V Konjskih vodah.

Spisal Andrej Rapè.

ošček Savske struge, ki leži med Trbojami na levem in Mavčičami na desnem, med Podrečo in Zbiljami na desnem in Smlednikom na levem bregu naše glavne reke Save, ima ime „Konjske vode“.

Naravnost diven je pogled na strugo, razdrapano in razrito, raztrgano in temačno, ako se izprehajaš po levem bregu ob Savi od Trboj doli do Smlednika. Nehote me na vsakem izprehodu zanese semkaj korak. In ko gledam to krasoto, se mi zdi, da dihajo v nji stoletja, tukaj pokopana. Valovi na tem prostoru temnozelenne Save mi udarjajo v uho kot brezkončno ihtenje, oblivajoč sive skale s svojimi solzami. In to skalovje! Kadar ga gledam, se mi zdi, kot da bi zrle z velikimi belosivimi očmi vame temne sanje. O, tudi poroči sem že opazoval to prirodno lepoto, v jasni, mesečni noči, polni zvezd. In kopale so se zvezde doli v globoki strugi, v zelenih valovih, in zdele so se mi preplašene. Trepetale so v temni globočini, kot da jih je strah. Moj duh pa je takrat romal po preteklih stoletjih. Zgodilo se mi je večkrat, zročemu to krasoto, da nisem vedel, kdaj sem se vrnil domov.

Po tej strugi se vije Sava, zajedaje se v bregove z grizočimi svojimi ustmi, večkrat jezna in srdita, pa zopet ihteča in vdana. Kot jetnik se mi zdi Sava na tem mestu, jetnik, ki so ga vkovali v težke, nerazmakljive okove, ki iz njih ne more nikoli, nikoli, pa naj je njegovo hrepenenje še večje, pa naj je njegova besnost še hujša.

Kolikokrat sem se, opazujoč to divjo krasoto, spomnil na Levstikovega „Ubežnega kralja“. In kadar so zašumeli Savski valovi po zajedah in votlinah — kot bi ječali po svojih temnicah jetniki — in zdramili kavke in vrane,

prebivajoče po neštevilnih luknjah skalovja, da so sfrfotale v zrak, tolikokrat mi je zašumelo v ušesih:

„Krokotajo vrani iz prepada ...“

Ta košček Savske struge ima svoje ime najbrže še izza Francozov. Takrat so hodili tudi tod Francozi, in na tem mestu jih je našlo več smrt. Še danes si pripovedujejo, da se v jasnih mesečnih nočeh izprehajajo jez-deci po divji, lepi strugi in vzdihujejo. Od tod ime „Konjske vode“.

I.

Tam doli, kjer dela Sava med razjedenim skalovjem malenkosten ovinek, kjer se spenja nad grozečim prepadom krivenčast, star gaber, tam, kjer zija razkopana skala, ki je prerasla z mahom in zemljo tako, da bi človek mislil: na sami zemlji stojim, tam v skriti jami, obdani s skalami kot velikani, pre-rasli z bršljanom, mahom in dolgo gozdno travo, tam je imel Areščev Primož svoj skriti dom.

Večkrat sem že slišal o tem Areščevem Primožu, večkrat sem ga želel spoznati natančneje, ali vedno zaman. Stikal sem doli okolo Save po več ur in čakal: Areščevega Primoža nisem dočakal.

Nekega dne zaidem prav v njegov dom. Ali tudi tedaj ga nisem videl. Ni ga bilo doma. Ogledal sem si čudakovo stanovanje. Lepo je bilo. Poleti že celo. Priroda mu je sama pogrnila po tleh in stenah preproge, mehke in lepe, da se ni ponašal s takimi noben kralj v vztočnih pravljičah. V velikem loku se je bočila nad mano velikanska skala.

Nad vhodom v stanovanje so se spenjale prastare smreke, bradate in sive kot stoletni starci, in zakrivale vhod in zadrževale svetlobi pot v no-tranjost, da je bil v jami skrivnosten somrak kot v gradovih v pravljičah iz „Tisoč in ene noči“, kot v mehkomračnem svetišču. Obstal sem radovednež sredi tujega stanovanja in čakal, da se razgledam. Tam v kotu sem uzrl posteljo. Z mahom je bila nastlana in pregrnjena s starim kožuhom. Sredi jame je stal precej velik zaboj: miza Primoževa, ob njem pa manjši zaboj, ki mu je služil za stol. To in nič drugega. Pa vendar je v tem stanovanju najrajši živel Areščev Primož. Tu je sanjal, tu je gledal vrane in kavke, ki so gnezstile po luknjah, tu je poslušal tiho ihtenje Savskih valov, uspavajoče šepetanje starodavnih smrek... Tu je bil srečen. Tega kraja se je bil na-vadil. Zadovoljen je bil z malim.

II.

Bilo je meseca prosinca leta 18.. Pri Areščevih je veselo ženitovanje. Vse se vrti, pleše in se veseli. Novi gospodar ponosno gleda po svatih. Pogosto se obrača do igralca s harmoniko in do onega s cvilečim klarinetom: „Zaigrajta!“

Vse je veselo. Areščev mali Primož žedi tam nekje v kotu. Mokrotno mu sijejo oči. Jokal je...

Pred pol leta Primož ni jokal. Imel je še lastnega, dobrega očeta. Umrli Arešč je bil dober gospodar. Trden je bil njegov dom. Brez dolga

je bil. Prištevali so ga k najimovitejšim v vasi. Dobro se je godilo Areščevim, a nečesa so na domu pogrešali. Gospodar je bil bolan. Zdravja ni bilo pri hiši. Gospodar se je bil nekoč v gozdu od sile prehladil. Od takrat je bolehal. O, saj se je branil bolezni. Celo zdravnika je vprašal za svet, kar je pri kmetiških ljudeh malo v navadi. Ali preveč se je bila bolezen že ukoreninila v njem. Hiral je in hiral in pred pol leta so mu zgradili nov dom, mal in temen dom — v jami. Umrl je, dasi še v najlepših letih. Zapustil je bil edinega sina Primoža. „Njemu zapuščam dom in vse,“ tako je rekel skrbni oče svoji ženi. „Ti boš gospodarila zanj do polnoletnosti. Ti imaš tako sama zase svojega dovolj, saj nisi prišla prazna k hiši. Ni treba, da bi ti zapisoval še jaz, saj kar je sinovo, je tvoje, kakor je bilo tvoje doslej, kar je bilo moje. Pripišem pa v oporoko, da imaš pravico obdržati gospodarstvo v rokah tudi še po polnoletnosti Primoževi, če bi uvidela, da Primož ne bi dobro gospodaril, to pa seveda le s pogojem zopet, če se ti vdrugič ne omožiš.“

Tako so zapisali v oporoko, in Arešč je kmalu potem nastopil najdaljšo pot: pot iz tega sveta na oni svet. Položili so ga nekaj dni po oporoki na mrtvaški oder, v oni čoln, ki nas lahko prepelje iz lepega zemskega življenja v še lepšo deželo blaženih.

In prevzela je mati gospodarstvo namesto še nedoraslega Primoža. In gospodarila je. Ali težko ji je bilo to gospodarenje. Večkrat je tožila sosedam: „Eh, moške roke ni, njega ni, pa ne gre vse v redu! Tako ne more iti dalje!“

In kemale so sosedo in so dejale: „Fant je še majhen. Sama se ne boš mogla ubijati tako dolgo. Če vzameš hlapca, ne bo skrbel tako kot mož, to je gotovo, saj veš, kakšni so dandanes posli, zahteval pa bo veliko plačo. Omoži se. Najbolje bo za otroka in zate!“

Tako so govorile sosedo, in Areški je ugajalo tako govorjenje; poslušala je sosedo in prav jim je dala.

In prišlo je tako, da so pri Areščevih v prosincu leta 18.. obhajali drugo ženitovanje. Urbanovčev Tinka se je bil priženil na Areščevino. Tinka je bil vdovec 35 let. Znal se je prikupiti Areški, in vzela ga je, dasi niso mnogo dobrega govorili o njem. Kako je jokal Primož takrat, ko je zvedel, da dobi Tinka za novega očeta.

„Jaz Tinke ne maram. Bojim se ga. Huđ je. Jaz ga ne maram!“ je večkrat pravil materi.

Ali kdo bi se oziral na mnenje takega otroka! Saj še ne ve, kaj govori. Areška je tako mislila in se ni ozirala na prošnje otrokove in na njegov jok, dasi je sinčka srčno ljubila. Hočem mu le dobro, si je mislila. Tinka je dober gospodar. Skupaj bova otroku prigospodarila še več kot ima že sedaj, in srečno in lahko bo potem živel, kadar zatisne ona oči.

„Saj te ima Tinka tako rad,“ je večkrat prigovarjala Primožu. Ali Primož o tem ni hotel ničesar slišati. Tinka je bil z otrokom res prijazen. Prinašal mu je, kadar je kje bil in se je potem oglasil na Areščevini, jabolk, hrušk, igrač i. dr. Prijaznost njegova do otroka pa je bila le navidezna. In Primož je to čutil. Vedel je, da ga Tinka sovraži.

Pred letom je bilo. Primož Areščev je rad stikal doli okolo Save. Prijetno se mu je zdelo tu tako kot nikjer drugje. Nekega dne se je potikal tudi doli ob Savski strugi, doli v Konjskih vodah. V gozdu je počil strel. Obstal je Primož pod neko skalo. Kar zagleda nekoga, ki je priletel iz gozda s kadečo se puško in ustreljenim zajcem ter izginil v neki votlini. Otrok, ki je bil radoveden, stopi za njim in spozna Tinka. Tudi ta je zagledal Primoža. Divje je zarentačil, zavzdignil kopito puške ter nameril na otroka, češ: „Kaj iščeš tod? Kdo te je klical sem?“ Primož se je hudega Tinka tako ustrašil, da je bežal, kar je mogel izpred votline proti domu in glasno vpil in jokal. Pred domačo hišo ga ustavi orožnik s svetlim bajonetom na puški.

„Kaj pa jokaš, Primož?“ je del prijazno.

„Kaj ti je?“ se je oglasila mati pred pečjo.

„Tinka, Urbančev Tinka me je napodil,“ je odgovoril otrok.

„Kje si pa bil?“

„Doli v Konjskih vodah.“

„In si slišal doli kak strel?“ je hitro vprašal orožnik.

„Sem ga, sem! Tinka je priletel iz gozda, in iz puške, ki jo je nesel v eni roki, se je kadilo.“

„Kaj pa je imel v drugi roki?“

„Zajca je imel in šel je v jamo v Konjskih vodah. Zajca bi bil rad videl in sem šel za njim, takrat je pa tako grdo pogledal, zavpil in mi nameril s puško. Jokal sem in bežal. Tinka pa doli v Konjskih vodah gleda zajca,“ je nedolžno pripovedoval Primož. „Si že priden,“ je del orožnik in odšel hitro doli za Savo h Konjskim vodam.

Kaj je bilo potem? Orožnik je dobil Tinka, puško in zajca. Tinka je zaradi lovske tatvine sedel v zaporu dlje časa in naposled tudi zvedel, komu se ima zahvaliti za to. Jel je črtiti Areščevega Primoža, dasi nedolžen otrok ni vedel, da je bil on vzrok Tinkovi kazni. In danes je postal njegov oče.

Primož je čutil, da ga Tinka sovraži in se ga je bal in mu ni zaupal, dasi je bil v zadnjem času z njim jako prijazen, dasi mu je prinašal jabolk, hrušk in igrač. Zato pa je bil Primož edini žalosten na veselem ženitovanju, zato se je jokal. Bal se je novega očeta, hudo mu je bilo po njegovem pravem, dobrem očetu, ki ga je ravno danes tako jako pogrešal...

(Konec.)

Užaljena kozica.

*Kozica — mekeké —
le dvigni zdaj peté!
Gremò na ravno polje,
da bomo dobre volje!*

*Gredó naprej, gredó,
tako jim je lepó;
po grmu deček seže
in šibo si ureže.*

*Ves srečen in vesel
ne ve, kaj bi počel,
brez globe, po krivici
zamahne po kozici.*

*Živalca se upre,
oko vprašaje zre:
„Kaj li sem zagrešila,
da sem tepena bila?“*

*Plah dečku je obraz,
proseč je njemu glas:
„Oprosti! Kar je bilo,
ni se nalašč zgodilo!“*

*Prijazno spet nato
živalci zre oko —
gredó na ravno polje
in vsi so dobre volje.*

E. Gangl.

Premodre glave.

Po narodni smešnici spisal *Silvester K.*

IV.

es smešno!“ vzklikne morebiti ta ali oni, če mu povem, da hočem pripovedovati, kako so Zabržani molzli kravo. Vsakdo si bo namreč mislil, da Zabržan tudi ne more drugače molzti krave kakor vsak drug človek. In vendar se moti vsak, kdor tako misli. Le poslušajte!

Zabržani so bili nekoč na sejmu kupili veliko kravo, o kateri so menili, da bo dobra molznica, ker je imela — grozno grdo zavite rogove. Ko jo spravijo v hlev, stopi eden izmed mož k nji, da bi jo pomolzel. Omeniti moram, da so vsa važnejša opravila opravljali možje. Toda krava pobije moža tako neusmiljeno ob tla, da so se mu takoj zmedle vse štiri svetovne strani in je še čez osem dni mislil, da piha od juga sever. Tudi drugemu in tretjemu možu se ni godilo veliko bolje, samo zgled prvega ju je naredil previdnejša. Svojo brco pa je od krave dobil vendar vsak.

Ker hudobni kravi le ni bilo mogoče priti do živega, sklenejo Zabržani narediti dolge lesene klešče, s katerimi bodo lahko kravo molzli tudi od daleč. Kar so sklenili, izvršijo še istega dne. Pa ves trud jim je zaman, zakaj kakor hitro se z leseno pripravo dotaknejo vimena, začne krava poskakovati in divjati, da so se Zabržanom ježili lasje. Bil je navidez sam peklenšček v živali.

V zadnji sili si izmodrujejo modre glave še en pripomoček. Ko namreč vidijo, da krava skače vedno le kvišku, rečejo:

„Če bi krava imela kako težo na sebi, bi gotovo ne mogla tako skakati; mirno bi morala stati in se dati pomolzti!“

Ali ne vidimo iz tega izreka, da so bili Zabržani pravi modroslovci ali vsaj nekaj enakega? V vsaki potrebi so znali zadeti pravo. Toliko so pa tudi vedeli, da mrtve teže ne bodo mogli navezati hudobni kravi. Morala bo torej na vrsto živa teža, ki se bo znala sama držati. Kje so dobili umni vaščani potrebno živo težo? Dobili so jo v osebi svojega debelega župana.

Prav pazno in z velikim strahom, ki ga pa kot župan ni smel kazati, stopi najimenitnejša vaška oseba na stolico blizu krave. Krava se je bila nekoliko pomirila. „Hops!“ rečejo navzoči in: „Hops!“ reče župan in že je sedel ali, bolje rečeno, ležal na hrbtu trmaste glave ter se trdno držal z rokami in nogami. To pa je bilo živali vendar preveč. Z mogočnim skokom utrga verigo, skoči pri vratih ven in teče s svojim jezdecem v divjem begu po vasi naprej.

Ves začuden zakliče gospod župnik, ki je ravno slonel ob oknu:

„He, gospod župan, kam pa tako naglo?“

Komaj pa je imel župan toliko časa, da je odgovoril: „Ko bi le vedel, kam me nese zveržena mrcina!“ in že je ležal pred župniščem na hrbtu in

molel vse štiri kvišku, kakor bi prosil zadnjega pomilovanja. No — sreča mu je bila mila, zakaj polomil si ni ne trohice svojih kosti.

Krave niso več videli Zabržani; saj je pa tudi niso šli iskat. Bržčas jo je bila popihala na svoj prvi dom ali pa je osrečevala kakega drugega zemljana. Toliko so se pa bili le izmodrili modri Zabržani, da ni krava s preveč zavitimimi rogovi nikdar dobra molznica.

Igrišče.

Priobčil *Ludovik Šijanec.*

Narodi.

1. Število igralcev do 10 in klicalec.
2. Vsak igralec si pridene ime, kakor: Slovenec, Nemec, Anglež, Španjol, Francoz, Rus, Bur, Japonec itd.
3. Ta imena zapiše klicalec, ki pa se sam igre ne udeleži, na tablico ali papir.

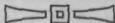
4. V sredino igrišča se postavi na tla klobuk; v njega se dene žoga.
5. Vsi igralci se postavijo tesno okrog klobuka; klicalec stoji na strani.
6. Ko klicalec zakliče n. pr. „Bur“, zbežijo vsi od klobuka proč, igralec pa, ki si je izbral ime „Bur“, zgrabi žogo in jo vrže za katerimkoli igralcem.

Pravila:

1. Preden klicalec kliče, mora biti vsakokrat žoga v klobuku in vsi igralci zbrani okrog klobuka.
2. Igralec, ki meče žogo, ne sme od klobuka stran.
3. Igralci zbežijo na vse strani poljubno daleč; skrivati se ne smejo.
4. Ako je n. pr. Bur zadel Francoza, naredi klicalec slednjemu pri njegovem imenu na tabli ali papirju črto.
5. Ako pa Bur ni zadel, dobi sam črto.
6. Učenci se morajo pred igro zmeniti, do koliko črt bodo igrali.
7. Ako so n. pr. učenci zmenjeni, igrati se do pet črt, je tisti igralec, ki dobi prvi pet črt, „mrtev“, t. j., on se igre ne sme več udeležiti itd. do zadnjih dveh.
8. Igra je končana, kadar je eden izmed zadnjih dveh dobil pet črt; ostali je zmagal.¹⁾

¹⁾ V lanskem letniku našega „Zvončka“ je priobčil g. tovariš I. B. več iger. Dobro bi bilo, ako bi gg. tovariši hoteli na tem mestu priobčiti še več iger, ki jih otroci posebno radi igrajo. Priljubljene so najbolj igre, pri katerih so vsi igralci vedno aktivni. Manj priljubljene so igre, pri katerih mora večina učencev ostati dlje časa pasivna; take igre so: Mačka in miš, Labirint, Tretjega zbijati i. dr.

Uredn.

Planika.¹⁾

Spisal Avguštin Šabec.

a sv. Lovrencija dan je bilo. Rano zjutraj so se jeli okolo krčevinske šole zbirati otroci, da napravijo v družbi s svojim gospodom učiteljem dvednevno planinsko potovanje na neko, dobrih pet ur od vasi Krčevina oddaljeno, skoro petnajststo metrov visoko goro. Tega koristnega in poučnega potovanja se je udeležila komaj desetina krčevinskih šolarjev, ker je bilo za večino to potovanje pretežavno, drugi pa bi bili sicer radi šli, a so morali zaradi obilnih domačih opravil ostati doma.

Še v dobi pouka je gospod učitelj večkrat omenil to goro in prelepi razgled z nje. Povedal pa je tudi učencem, da cvete na nji obilo raznovrstnih planinskih cvetic in da izgleda v letnih mesecih njen vrh kot kak cvetični vrt. Vsakokrat, kadarkoli jim je kaj omenil o tej gori, se je lahko uveril, da izražajo obrazki učencev željo, biti enkrat na tej gori. Spoznavši to njihovo željo, jim je proti sklepu šolskega leta obljubil, da napravi v počitnicah, in to ob ugodnem vremenu, na sv. Lovrencija dan z njimi planinsko potovanje na to goro.

Dvanajst jih je odkorakalo iz vasi. Preskrbljeni so bili vsi z vsem, kar je bilo potrebno za pot na tako visoko goro. Imeli so močno obutev, ki so jo dali nekateri celo podkovati, da bi se bosí ne vrnili z gore. V rokah so imeli krepke gorjače, podobne pravim planinskim palicam, ki so si jih sami urezali in po svoje pripravili za pot. Na hrbtih ali pa v rokah so nosili nahrbtnike, oziroma culice, v katerih so imeli shranjeno hrano in druge

¹⁾ V latinščini: *Gnaphalium leontopodium*.

potreščine. Vedeli so, da se na gori razen mleka in sira ničesar ne dobi in je neobhodno potrebno, da neso živež s seboj.

V sosednji vasi so se mladim izletnikom pridružili še Otorepčeva Milica, Poljančeva Angelica in Završnikov Jakec, tako da je ves mladi zbor z gospodóm učiteljem vred štel šestnajst članov.

Solnce je močno pripekalo. Pa vkljub vročini so mladi hribolazci čvrsto stopali po strmem pobočju navzgor.

Pot na goro je najprej držala po senčnatem gozdu. Prijetno je bilo sicer korakati po tem gozdu zlasti zato, ker je gosta senca dreves branila pekočim solnčnim žarkom vhod v to gozdno tišino. Obenem pa je bilo tudi dolgočasno. Saj ni bilo o tistem lepem in veselem življenju, kakršno je bilo meseca maja in deloma še junija v gozdu, več duha in sluha. Izginilo je krasno pomladno cvetje, utihnilo veselo ptičje petje.

Ko so prišli iz gozda, so jo zavili na prve gorske senožeti, po katerih so se v vijugastih stezah pomikali vedno višje in višje ter slednjič dospeli do zadnje gorske vasice, Hum imenovane. V tej vasi jim je bil odmenjen daljši počitek, da si utolaže lačne želodčke, pogase mučno žejo ter si okrepe telo za daljno pot.

Tako telesno poživljeni in pokrepčani so se po dveurnem odmoru odpravili iz vasi. Pot je prihajala čimdalje bolj strma in utrudljiva, a dolgotrajni počitek jih je tolikanj okrepil, da jim tudi ta strmina ni delala nikakih preglavic.

Po večurnem korakanju so naposled dospeli do planinskih koč, ki so stale tikoma pod vrhom gore. V njih so prebivali pastirji, ki so črez poletje tod pasli živino.

Ker ni bilo na tej gori nikake posebne koč, namenjene za prenočišča hribolazcem, so bili naši mladi turisti primorani prositi pastirje, da so smeli prenočiti v njihovih kočah. Kot dobre znance iz doline so jih ti z veseljem sprejeli ter jih pogostili z mlekom in sirom.

Završnikovega Jakca je posebno zanimal solnčni zahod, zato je zbral nekoliko tovarišev okolo sebe ter jo z njimi mahnil na vrh gore, da tako vzame slovo od zahajajočega solнца.

Ni še dobro nastopila noč, že je postalo po kočah vse tiho in mirno. Zaradi utrujenosti je deca zgodaj legla ter kmalu zaspala.

Noč je bila viharna. Že spotoma so opazili naši hribolazci, da so se od vzhodne strani zbirali hudourni oblaki. Z vso silo je jel okrog enajste ure vihar tuliti okolo koč. Menjavali so se bliski in treski in votlo gromenje je strahovito odmevalo od gore v goro. Začelo je deževati izprva po malem, nato pa zmeraj bolj in bolj, nazadnje pa je lilo tako, kot bi se bil utrgal oblak. Strašna je nevihta v gorah! K sreči ni to hudourje trajalo dolgo. Pastir, ki je po končani nevihti stopil na plano in pogledal okolo sebe, je sklepal iz zvezd, ki so se zopet svetlo lesketale na nebesnem svodu, da bo prav lep dan.

Komaj se je začelo daniti, že je postalo po kočah vse živo. Otroci so željno čakali, kdaj jim napoči tisti srečni trenutek, ko bodo z vrha gore

opazovali vzhajajoče solnce ter se radovali krasnega razgleda. Zato je vsakdo hitro ostavil ležišče, si poravnal obleko, použil nekoliko mleka ter se pripravil za odhod na vrh. Ko so bili vsi pripravljeni za odhod, so se še zahvalili gostoljubnim pastirjem za prijazni sprejem in za postrežbo ter odšli. V dobri četrť uri so dospeli na vrhunec ter posedli z gospodom učiteljem vred po skalnatih tleh.

Od vzhodne strani se je začelo čimdalje bolj svetlikati in daniti. Nebo, najprej svetlosivo, je prešlo v modro barvo, a ta modrina je prehajala čimdalje bolj v krvavordeče, kar je pričalo, da ni več daleč do slovesnega trenutka, ko se pripelje solnce kot kralj v vsem svojem sijaju izza daljnih gorá. To preminjanje barv je otroke kar osupnilo. Kot zamaknjeni so zrlí ta prirodni prizor, ki mora geniti vsakogar, ki ga je kdaj opazoval s kake gore. Čimdalje svetleje je postajalo. Razlili so se že prvi, kot zlato svetli solnčni žarki po nebesnem svodu, a takoj za njimi je prikukal srpast pas krvavordeče solnčne oble. Kar vidno je postajala ta vedno večja in večja, dokler ni splavala v vsi svoji krasoti in popolni obliki tam na daljnem vzhodu v svobodno ozračje. Čaroben prizor! Otroci so kar ostrmeli nad tem prizorom, ker kaj tako čudovito lepega še ni videlo njih oko.

Nočne tmíne so se začele po dolinah polagoma izgubljati in ni bilo treba dolgo čakati, da je zavladal vsepovsod dan. Krasen razgled se je odprl na vse strani. Ker je ponoči deževalo, je bilo ozračje še bolj čisto kot sicer, tako da je gledalo vsako oko daleč preko slovenske domovine. Prvi pogled je veljal sevéda domačim vasem. Tam daleč v dolini so se blestele čedne hišice ljube rojstne vasi Krčevine. Kaj dobro se je ločilo šolsko poslopje izmed njih. Videli so tudi domačo župno cerkev in druga poslopja. Ni jim bilo dolgo razmišljati, in določil je vsakdo natanko dom, kjer mu bivajo skrbni starši, bratje in sestre. Otorepčeva Milica v družbi s Poljančevo Angelico in Završnikovim Jakcem pa je kazala ob pogledu na domačo vas nekam otožen obraz. Vzrok temu je bil, ker niso videli rojstnih svojih hiš kot drugi učenci, ker jim jih je zakrival vmes stoječ hrib.

Ko so si otroci dodobra ogledali svojo domačijo, se je zdelo gospodu učitelju potrebno, da jim opiše še razgled širom slovenske domovine, ki se jim odpira pred očmi. Pokazal in pojasnil jim je najprej severno stran. Na tej strani kipe tam v daljavi mogočne slovenske planine s sivim očakom Triglavom visoko proti nebu. Zahodna stran odpira vpogled v solnčno in rodovitno Primorsko in Furlanijo. Na vzhodni strani so zapazili sicer deloma še v megli se nahajajočo slovensko stolico, belo Ljubljano s starodavnim gradom, a proti jugu se je razgrnilo preko sivih kraških pleš Jadransko morje pred njihovimi očmi. Kar v glavo jim ni šlo, da bi bila ta ravna in gladka ravan res morje, a ko so z daljnogledom, ki ga je gospod učitelj prinesel s seboj, zapazili to morsko gladino z obilimi parniki in jadrnicami bližje, so se šele uverili, da je to res morje. Kaka radost in zadovoljnost! Kako presenečenje! Tega ni mogoče popisati.

Ko so se otroci naužili lepote slovenske zemlje, jim gospod učitelj reče to-le:

»Mnogo lepega ste danes videli in marsikak nepozaben spomin ponesete s seboj z gore. Ne bilo bi pa dosti, ako bi ponesli le takih spominov domov. Tako planinsko potovanje bi bilo nepopolno. Treba je, da prinesete z gore tudi kak tak spomin, s katerim se boste vidno lahko ponašali, da ste bili res v planinah, in to so nad vse lepe — planinske cvetice. Tudi na tej gori je teh precej. Opominjam vas pa, da jih ne natrgajte preveč, zlasti ne s korenino, ker so te bolj redke, in bi jih z neprestanim trganjem lahko čisto iztrebili. To bi bila za planine velika škoda. Posebno je paziti na eno, da ne izgine z naših planin. Ta cvetica, nekaka kraljica vseh planinskih cvetic, raste tudi na tej gori, in sicer prav blizu nas, zato hočem eno poiskati, jo odtrgati ter vam jo opisati.«

Gospod učitelj si poišče eno, ki je cvetela v neposredni njegovi bližini, ter pove o nji učencem to-le:

»Cvetico, ki jo imam v roki in ki zasluži po vsi pravici ime kraljice planinskih cvetic, imenujemo planiko. Svoje lepo ime ima odtod, ker raste in cvete le po visokih, skalnatih planinah, kjer je takorekoč njena prava domačija. Res je sicer, da se da tudi v dolinah tuintam umetno vzgojiti, a tu nima svoje lepe, praznične, volnate obleke in v najmanjem ni podobna svojim planinskim sestricam. S tem najbolj pokaže, da je ona prava hčerka planin in hoče taka tudi ostati.

Planika ima v zemlji valjasto, napošev rastočo koreniko, ki je po svojem ustroju jako močna. Ta moč ji namreč pripomore k temu, da prodre skozi razpokline v skalah na noter in pririje še do tako majhne množine zemlje in si tako zagotovi obstoj.

Iz korenike poganjajo kvišku stoječa, enojnata, do enega decimetra dolga stebila, ki so kot vsa rastlina belo volnata. Na teh se nahajajo črtasto suličasti listi, ki so ob robu beli. Ti stoje premenjalno po stebelu.

Vrh stebel je več majhnih, jajčastih ali oblih cvetnih koškov, kobuljasto vkup združenih. Koške podpira več podolgastih, pakrožnih, jako volnatih ovršnih ali krovnih listov, ki dajejo vsemu razcvetju podobo zvezde.

Planika sodi kot kresnica v vrsto košaric, zato naj velja glede njenega nadaljnjega ustroja vse isto, kar sem povedal o kresnici.

Enega pa ne smemo prezreti, kar je takorekoč last planike, in to je njen volnat kožušček, v katerega je zavita vsa rastlina, posebno pa ovršni listi. Ta njena lepa obleka ni zanjo brez pomena. Kakor sem že omenil, raste planika med skalovjem, kjer je časih komaj za moško pest zemlje. Da izhlapi iz tako majhne množine zemlje mahoma vsa voda, je več kot umevno, zlasti še, ker raste planika navadno ne daleč od ločnice večnega snega, tedaj v krajih, kjer gospodarijo močni vetrovi. K izhlapevanju pripomore pa tudi vroče poletno solnce, ki ga je deležna v še enkrat večji množini kot dolinske cvetice. V takih razmerah bi se nikakor ne mogla vzdržati, ko bi ne imela nekoga, ki jo varuje pogina, in ta je njen volnat kožušček. On zadržuje prenaгло izhlapevanje iz rastline same in podaljšuje s tem njeno življenje, oziroma njen obstoj.

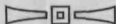
Planika je kraljica planinskih cvetic in zvesta hčerka planin. Prava domovina planinskim cveticam so le planine, zato v dolinah navadno tudi ne uspevajo. Od dolinskih cvetic se odlikujejo po veliko lepših barvah in vonju, tako da jih planinec rad prinaša s seboj v dolino. Pred vsemi ljubi seveda planiko, s katero okraši svoj klobuk, ker ve, da mu bo ta edina zvesta ostala in ga, ne izpremenivši svoje podobe, spremila v dolino. Planika ostane namreč tudi posušena taka kot je cvetoča.

Če opazujemo v mesecu avgustu prirodo v dolini in jo primerjamo s planinskim cvetjem, se nam nehoté zazdi, kot bi se v tem mesecu preselilo cvetje iz dolin v planine. In kako tudi ne. Na planinah toliko krasnega, raznobojnega, pestrega cvetja, v dolinah pa skoro nič. Ni čuda tedaj, če vleče človeka na planine, saj naleti tu zopet na cvetno pomlad, od katere bi se ne ločil nikdar. Vsem planinskim cvetkam na čelu pa je planika in to zaradi svojega izredno lepega cvetja, posebno pa še zatorej, ker ostane posušena taka kot je cvetela. Po vsi pravici jo tedaj nazivljemo lahko ne le kraljico planinskih, ampak avgustovih cvetic sploh.“

Po končanem popisu so se otroci razkropili na vse strani in si nabrali vse polno raznovrstnih planinskih cvetic. Kot pravi hribolazci so si dečki okrasili z njimi klobuke, deklice pa so si povezale lične šopke. Najbolj ponosni so bili seveda na planiko, o kateri so zvedeli vrh gore toliko lepega in poučnega. Tako ovenčani so se veselili in ukaje vrnili do koč. Tu so se potem pošteno postavili ter se nato vsi zadovoljni in srečni vrnili v dolino.

Koliko pripovedovanja je bilo doma! Starši so z zadovoljstvom poslušali te vesele otroške spomine z gore in z vidno radostjo opazovali cvetice, ki so jih prinesli s seboj. Zbujali so se jim spomini na tiste blažene otroške čase, ko so oni z enakim zanimanjem in veseljem obiskovali goro. Ob tem spominu jim je bilo pri srcu hudo!

Otroci so pa drugega dne pripovedovali po vasi, kaj so lepega videli in doživeli na gori. Ta dan jim ostane v neizbrisnem spominu.

Mala stvarca — velik strah.

Spisal Ivo Trošt.

ovrinovi in Gregoričevi so stanovali na Krasu prav blizu zadnjega roba onih hribov, ki nam zakrivajo pogled na Jadransko morje. Miče in Nane sta lahko stekla vsak trenutek na hrib in odtam strmela na širono morsko ravan, prostirajočo se daleč, daleč tja, dokler nese vid in še naprej v neskončnost . . . O, koliko lepih krajev je ob morju! A to se je samo zdelo mladima dečkomu,

ker sta slišala praviti dogodbe o rajnem Gregoričevem kapetanu, ki je objadral menda ves svet. Dečka sta se lahko ozrla nedaleč pod se, kjer se je

širila s hišami in hišicami posejana, z vrta in nasadi tako lepa tržaška okolica. Človeška bivališča se množe, kolikor bolj se svet znižuje do morja; vrtov in nasadov je vedno manj, a hiše vedno večje. Vmes se že vidijo začrneli dimniki raznih tvornic, siv in rjavkast dim se vali iz njih, brlzig parnih strojev in parnikov na morju polni ozračje. Krasne vile se slednjič v nižavi strnejo v lepe ulice, ki se križajo po bogatem, več kot dvestotisoč glav broječem Trstu.

Oba dečka sta bila že večkrat v mestu in se 'ga nista mogla nagledati še nikoli ne od blizu ne od daleč. Oni dan pa se je Gregoričevemu Mičetu mudilo domov in se je jako podvihal v strmi klanec, pa se je prehladil. Zdaj mora biti doma, da mu prej odleže v gŕlu. Niso bile prav kratkočasne tiste urice, ki jih je moral prešteti doma sam. Zato je videl prav rad, da ga je obiskal popoldne po šoli Lovrinov Nane, ki je dotlej gotovo že omajil svoj kos kruha, odločenega za kosilce, in gledal, kje bi dobil

za malico kak primeren grizljaj. Njegova mati je hodila namreč zjutraj na delo v mesto in se vračala šele proti večeru. Gregoričevi so bili pa imoviti. Imeli so hišo, več glav živine, med njimi tudi osla, ki ga je časih jahal Miče, časih je pa osel vrgel njega brez usmiljenja na tla, da se je jokaje pobiral nekaj časa in jezil na muhastega sivca, ki je mislil, da stori dovolj za hišo, ako nese vsako jutro mleko v mesto. Imeli se Gregoričevi lep vrt, več njiv, vinogradov in s sivim kraškim kamenjem ograjenih travnikov, imenovanih ograde.

Drugi kraj, druge navade, drugačni ljudje, drugačne hiše. V teh krajih ne vidite slamnatih streh, marveč hiše, krite s težkimi skalami, da jih ne odnese burja. Strehe so nizke, položne, ker se ni treba bati, da bi se udrle pod snegom pozimi, ker ga ni skoro nikoli ali ga pa odnese burja v mirno zavetje, kjer ga lepo zmete na kupe. Tudi peči ne poznajo v teh krajih kakor le pri gospodi. Peči imajo samo za kruh. Ako dahne pozimi mrzla burja, zapro vežne duri in se stisnejo ljudje na ognjišče. To vam je prostor večinoma na tleh ali pa za komolec od tal. Tu kurijo kar na odprtem prostoru ter pristavljajo in odstavljajo lonce brez burkelj in brez grebljice. To bi gledali Kranjci in drugi Slovenci, kjer kuhajo leto in dan samo v peči ali v štedilniku!

Poletje se je že klanjalo bližajoči se jeseni. Poljski pridelki so dozorevali in nudili otrokom marsikak slasten založaj, ki si ga more človek privoščiti samo jeseni. Otroci se tedaj naveličajo tudi sadja in gredo z odraslimi na njivo pobirati krompir. Kmalu se dvigne oblak dima z njive, a na njivi vzplapola ogenj, ki polagoma izpremeni naneseno suhljad v samo žerjavico. Tu na žerjavici — kako lepo se peče krompir! Najboljši je pripravljen po takozvanem pastirskem načinu. Obriše se z njega prst in ga položi na žerjavico ter pusti nepokritega. Ko se je opeknel na eni strani, ga obrneš na drugo, vmes pa pihaš s klobukom v žerjavico, da ostane vedno živa. Tako se ga ne prime pepel, krompir se ne ožge, naredi pa tisto hrustajočo okusno skorjo, ki diši tako prijetno — po nečem boljšem.

Toda še prej nego pogori suhljad, se lahko peče koruzne — na Krasu pravijo — formentinove klasove ob kraju ognja prav izvrstno. Kdor še ni okusil napol dozorelih, na storžu ali na klasu samem pečenih turšičnih zrn, ni okusil še vsega dobrega, kar kuhajo in pečejo na Slovenskem . . .

Tedaj zavlada tudi med pastirji na paši pristno pastirsko življenje, otroško veselje. Le malo ali nič tega niso deležni tovariši, ki morajo ostati doma. Taka usoda je zadela lani Lovrinovega Naneta in Gregoričevega Mičeta. Zato sta si oskrbela enake zabave po svoje: Mirno je prasketal ogenj, ki ga je zakuril Nane na Gregoričevem ognjišču. Miče mu je velel navleči izpred skednja več suhih hrastovih vej, da jih je položil na ogenj, na ostale sta sedla ob zidu. Nane pa ni zabil pred skednjem pobrati več koruznih klasov, ki sta jih potem slekla z Mičetom in položila na žerjavico. Pobral je Nane celo nekaj buč in jih postavil k ognju, da bi sedela na njih in obračala slastno pecivo. S tem sta si hotela privoščiti vsaj nekaj tistega veselja, ki ga imajo tovariši tam zunaj v vinogradih in na paši.

Vsi Gregoričevi so bili zunaj na delu.

Tiho, skoro pretiho je bilo v širni kuhinji. Dim je odhajal naravnost v dimnik, in ogenj je razsvetljeval ves prostor s krvavordečo svetlobo. Dečka sta čutila v prsih neko tesnobo, kakor da je ponoči. Groza se je začela raztezati po veliki kuhinji in obširni Gregoričevi hiši, ki je bila najstarejša v vaši, nje rodovina pa najuglednejša. Gregoričevi so štel med svoje prednike odlične zastopnike raznih stanov: tri duhovnike, pet učiteljev, dva zdravnika, enega pravnega doktorja in enega pomorskega kapetana, ki je pred leti ponesrečil daleč tam nekje v Indijskem morju. Vaščani še danes trde z vso gotovostjo, da se vrača po slovo Gregoričev kapetan vselej, kadar se tam doli v tržaškem zalivu peni morje, buči vihar in divjajo skrivne moči v prirodi. Tedaj se poslavlja od dragih domačih. V najsvetlejšem blisku so že videli prav razločno njegovo z zlatom obšito uniformo, čuli njegov obupni glas, kakor da se potapljaajo še bori z besnečimi valovi . . . Drugi so mu celo že prešteli zlate gumbе na suknji, občudovali pozlačeno sabljo, svetle naramnice in črno ovratnico, ko je stopal okolo hiše.

Mičetov oče, pameten, razumen mož, sedanjí gospodar, je vedel, da je vse to izmišljeno in zlagano, pa se je pošalil s skrbnimi sosedi in sosedami: „Zakaj niste rekli stricu, naj vam podari nekaj cekinov ali vsaj zlato sabljo? Lepe kronce bi dobili zanjo v današnjih mršavih časih. Hm! Mojemu očetu stric gotovo ni ostavil vsega denarja ob smrti. Saj so trdili, da ima mnogo zlata v francoskih in celo v turških hranilnicah. Dajte, dajte, ljudje božji! Ne zamudite prilike o bodoči nevihti. Potem se vam ne bo treba zadovoljevati z malenkostmi, kakor oni dan, ko smo razdelili trebež na občinskem pašniku, pa se je hvalil Drejačev Japče, ki ni dobil same robide: ‚Treba sreče, sreče, kdor če dobi trnja.‘ Potem boste, gospoda, jedli meso ter žgali klana polena in premog.“

Ljudje ga niso slušali, govorili so pa še vedno o rajnem kapetanu, ki se ob vsaki nevihti vrača po slovo. Spomin nanj, se jim je zdelo, mora polniti vso hišo, širno Gregoričevo posestvo do poslednjega kotička zlasti ponoči, kakor je polnil spomin na zlato uniformo in zlato sabljico nerešene duše slehrno srce v hiši. Kaj šele ob nevihti? Tega duha sta se bala na tihem tudi Nane in Miče. Čutila sta tega duha že prav v bližini, a Bog čuvaj, da bi kdo zinil o njem le besedico. Čutila sta pa njegov spomin celo v očeh, v licih in v vseh kretnjah. Kolikor večja tihota, toliko večji je bil strah.

Mirno je sukljal plamen dogorevajočih drv kvišku pod dimnik, in ob slehrnem poku sta se stresla dečka, pričakujoč, da zdajpazdaj zazvenči zlata sablja iz najbližnjega kota po veži . . . O, da nista ostala rajša na vrtu v senci pod murvo! Tiha groza je razprostrla krila po vsi kuhinji, in neprijetna tesnoba je objela srca obeh dečkov.

„Pok!“ počí zrno na žerjavici ležečega koruznega klasa, in oba upreta pogled v ogenj. Tam pa zapazita še nekaj drugega, še strašnejšega. Ni bil to duh pokojnega kapetana ali njegova svetla sabljica, ni bila tesnoba, ki je polnila dečkoma dušo in jima objemala srce, tudi ne tiha groza, ki je za-

gospodinjala po kuhinji in po vsi Gregoričevi hiši ter še nekaj korakov tam zunaj hiše — bila je drobna miška.

Dečka sta najprej ostrmela samega strahu, potem skoprnela in slednjič otrdela tako popolnoma kakor Lotova žena, ki se je ozrla na poti iz grešne Sodome na goreče mesto in se izpremenila v solnat steber.

*

Dečkoma začetek je bil miški konec strahu in trpljenja.

Ko je zavladal popoldanski mir na Gregoričevem dvorišču in so le krave prežvekovala v temnem hlevu ter se je celo petelin mirno hladil s svojo družino v senci pod kapom, ta čas je uporabila miška po skromnem kosilcu za gosposki izprehod. Čula je namreč, da je to dobro za želodec, ki potem lažje prebavlja in kuha. Seveda njen sklep ni bil neomajen. Zgodilo se je že, da je našla na poti sladko zrnice ter ga pojedla, pozabivši izprehod in kosilce. Pred skednjem je opazila razpočeno bučo. Bučno seme je pa slaščica, posebno še sveže. Tej izkušnji ne bi odolela niti njena mati, pa bo neizkušena miška! Smuknila je skozi razpoklino in uživala božji dar v polnih štrbunkljicah, kakor pravimo. Pa — ojoj! Razpoklina se zapre in buča se premika z miško nekam, kamor ujetnica ni mogla dognati, če se pelje ali plava . . . Tresk! — jo položi nekaj ne posebno nežno na tla, razpoklina se zopet odpre ali ne toliko, da bi mogla sladkosneda na svobodo — pod mačji zob.

Skozi malo odprtino je namreč opazila, da je v kuhinji, kjer prav rada prede mačka na ognjišču.

Mačke sicer ni bilo za ognjem, opazila je pa na drvih ob steni dva tako preplašena obraza, da se je zbala tudi sama ter zbežala v najskrivnejši kotiček buče, uporabila ugodno priliko ter pregrizla steno svoje ječe. Najprej se je ozrla, če ne preži odkod nanjo dekla z metlo. Ko ni bilo nevarnosti, smukne iz buče v najbližjo špranjo, odkoder je srečno izginila z nesrečnega kraja, kamor jo je bila zavedla sladkosnednost.

Dečka sta se ozrla za njo in pričakovala iz onega kota prikazni. Toda miška je bila vesela, da se ji ni bilo treba vračati, in dečka sta se pomirila, ko ni bilo iz kota prikazni. To ju je zdramilo, da sta se zgenila iz odrvenelosti.

Začela sta pogledovati drug drugega in se smejati svoji nespameti, da ju je mogla spraviti mala miška v tako velik strah.

Med cveticami.

Minka z Fankom se igra,
kjer je mehka trava,
lahko leže kar na tla,
če je trudna glava.

Ali kdo bi legal spat,
koder sreča biva!
Spat nas kliče mračni hlad,
ki se v dalji skriva.

Zdaj ni sanj nikomur mar;
v zraku ptica peva,
in prejasni solnčni žar
na livado seva.

Metka nese v košku — aj! —
kruhka, mlekca v loncu,
treba je želodčku kaj,
ko gre igra h koncu.

Fanko, daj cvetico mi!
Minka, daj mi cvetko!
He, poglej sestrico mi,
našo dobro Metko!

Solnčece na nebu, glej:
miza — cvetno polje,
pa že moreš, mi povej,
komu je še bolje!

E. Gangl.

Spoštuj prirodo!

Spisal *Lud. Potočnik.*

(Konec.)

Razbojniki.

as teče pa nič ne reče, in tako se postaramo, da sami ne vemo, kdaj.“ Tako je v temni noči govorila sama proti sebi stara sova.

V zvoniku je ta čas začelo biti, in kladivo je udarilo ravno dvanajstkrat.

„Aha,“ si misli sova, „polnoči je. Nekaj bo še treba prej večerjati, preden odidem k počitku.“

Sova se ozira in premišlja, kam bi bilo bolje poleteti, da bi prej dobila potrebno večerjo.

Kar zapazi pri plotu, doli pod vrtom nekaj temnega, kar se pa večkrat zgane, kakor da bi bilo živo.

„Grem pogledat,“ si misli sova in huščne tiho na drevo čisto blizu onega črnega predmeta.

Tedaj pa sova spozna, da so to tri moške postave.

„Kaj je zašumelo?“ vpraša nekdo tiho izmed njih.

„Sova je zletela mimo,“ pravi drugi.

„Ali že zopet sova? Ko sem zažgal očetov skedenj, sem tudi videl letati okolo sovo, ki se je drla prav glasno.“

„Zakaj pa si mu zažgal? Ali te je preveč natepel?“

„Ha, ha, mene natepel? Spal sem na skednju in sem tisti večer kadil, pa je moral že kak ogorek pasti v slamo, da je začelo goreti.“

„Aha! Ti si Premkov Tine!“ se začudi sova natihem.

„Ala, Bimbo pa Rogač, zdaj pa le na noge! Hočemo videti, če ima bogati Zalokar tudi za nas kaj denarja, in če treba, poizkusimo tudi, kako trdno se ga kaj drži kosmata duša.“

„Ha! Jaz že komaj čakam, da bom zopet lahko pomočil svoj nož v gorko kri.“

„Tako, tako!“ si misli sova ter sfrči skozi vrt na Zalokarjevo dvorišče in glasno zaskovika:

„Taaat, taaat, taaat!“

„Te zlodjeve sove!“ zagodrnja jezno Rogač. „Da bi te dobil, te živo oskubim.“

Zvesti Zalokarjev čuvaj Sultan zasliši ta glas in začne jezno lajati.

Gospodar je čul lajanje psa, pa ker je hiša stala ob cesti, je Sultan ponoči večkrat lajal, ko je slišal koga iti mimo, in tako si gospodar tudi zdaj ni mislil, da bi bilo kaj nevarnega.

„Pes budi,“ reče zamolklo nekdo izmed razbojnikov.

„Naj le budi, bo že dobil, da se mu ne bo ljubilo več lajati.“

In tri črne sence so se tiho in oprezno pomikale proti Zalokarjevi hiši. Spretno so preplazili dvoriščno ograjo, in sicer na tisti strani, kjer je pihal veter njim nasproti, da jih ne bi pes tako lahko očutil.

Toda tam se je eden izmed njih zadel ob star žleb iz pločevine, ki ga je hlapec v brezbriznosti pustil tam ležati. Pes je to čul. Pritekel je tja in ko je videl tri tuje osebe, je začel hudo lajati. Tedaj pa se je začul zamolkel udarec, in pes je žalostno zacvilil in ni ga bilo več slišati. Nekdo pa je hripavo zamrmral: „Ta ima že dosti.“ —

Ko so drugega dne vstali hlapec in dekle, so videli psa klavnega hoditi okrog z močno zatečeno glavo. Čudno se jim je zdelo, kdo bi bil psa tako hudo udaril; a še bolj čudno pa se jim je zdelo, kako to, da še ni od nikoder ne gospodarja in ne gospodinje, dasi je bila ura že sedem. Ko ju le še ni bilo, ju gredo klicat, toda nihče se jim ni oglasil iz spalnice. Prestrašeni odpro vrata, in pokaže se jim grozen prizor. Na tleh leži gospodar s prerezanim vratom in ves razmesarjen, gospodinja pa zadavljena na postelji. V roki drži gospodar kos umazane cunje, na tleh pa leži poleg njega revolver. Vse omare so bile izpraznjene in nihče ni dvomil, da so prišli ponoči razbojniki.

Prišli so orožniki popisat zločin, in takrat je prišel v sobo tudi domači pes. Žalosten je hodil okolo trupla svojega gospodarja, ga vohal ter milo cvilil kot jokajoče dete. Povohal je tudi ono umazano capo, ki jo je mrtvec krčevito držal v roki. Takrat pa je začela zvesta žival nemirno skakati in lajati ter letati iz hiše ven in noter.

Ko to vidijo orožniki, pravi eden izmed njih: „Pes nekaj ve. Ta capa je gotovo del morilčeve obleke, in kakor je videti, je psu duh tega človeka znan. Oborožite se, ljudje, hočemo iti iskat morilca, in pes nas bo vodil. Če nam je sreča mila, nam razbojniki ne uidejo.“

Hlapci in nekateri sosedi so se oborožili z noži in sekirami, orožniki pa so vzeli mrliču krpo iz rok ter so se vsi odpravili iskat razbojnikov.

Pes jih je vodil skozi vrt in skozi senožeti proti Temni planini. Vsi so vedeli, da morajo tamkaj biti skriti razbojniki. Od časa do časa je pritekel pes nazaj ter povohal krpo, potem pa jih zopet vodil dalje.

Pes jih je zapeljal globoko v šumo, v kraje, kamor pač nobeden ne zaide.

Dolgo in dolgo so tako hodili, naposled pridejo na neko stezo, in pes začne pozorneje zasledovati pot. Tedaj pa pravi orožniški postajevodja svojim spremljevalcem: „Zdaj se pa le pripravite! Kakor kaže pes, bomo kmalu z razbojniki skupaj.“

Molče vzame vsak svoje orožje v roke.

Tako pridejo do pečine. V to pečino je držala temna votlina, iz nje pa je prihajal vonj po dimu.

Orožniki vzamejo vsak svojo svetilko. Orožniški načelnik da spremljevalcem nekatera navodila, kako naj se ravnaajo, da jim razbojniki ne uidejo, potem pa izginejo vsi v votlino.

Nekaj časa je bilo vse tiho, potem se pa zasliši iz jame pok puške in lajanje psa in ne dolgo nato se prikažejo pri votlini orožniki, vodeč s seboj štiri trdno vklenjene razbojnike. Enemu izmed njih manjka na rokavu prav tako velik kos prav takšnega blaga, kakršnega so dobili v umorjenčevi roki. Bil je to Premkov Tine ali — kakor se je zdaj imenoval — Rogač.

Konec.

Nekega dne je tam z vrha smreke na vse grlo zaklical črni krokar:
»Plen, plen, plen!«

Kmalu se je nabralo polno njegovih črnih bratov in iz radovednosti je prišlo tudi več drugih ptičev blizu.

In vprašala je krokarja vrana: »Kam, kam?«

»Pred mesto, tja na plan?«

»Kaj je tam?« vprašajo drugi.

»Visi nekdo!«

»Povej nam, kdo?«

»Razbojnik Rogač, Rogač!«

»Premkov Tine, Premkov Tine,« zažvrgole drugi ptiči.

Slavček se oglasi in pravi:

»Kdor ptiče muči in lovi, nič v srcu svojem prida ni!«

»On bo razbojnik in bo tat!« se oglase lačni vrani, se dvignejo in odlete tja na plan v goste.

V Tomaškovčevi hiši so vsako leto lastovke gnezdile in tudi letos so prišle. Sedle so gori na hišno streho in glasno žvrgolele:

»Videle smo Tončka, Tončka; s šolarji je hodil zunaj. Učitelj je, učitelj je.«

Ko so to čuli drugi ptiči, so vriskali od veselja.

Tistega dne sta se kot blisk raznesli po vsi prirodi dve vesti o dveh dečkih, ki sta nekdaž oba skupaj hodila v šolo, o hudobnem Tinetu in o pridnem Tončku.

In krave na paši so se zadovoljno pasle, ptički so veselo prepevali, metulji pa brezskrbno plesali po livadi, in vsa priroda je dihala svobodneje.

Dómu.

Besede zložil R. P.

Uglasbil Fr. Ks. Schneider.

Počasi in veličastno.

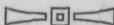
1. Dom slo - ven-ski, zem-lja sve - ta! Mar je še kje lep - ši kraj?
- Gle - dal me - sta sem ne - šte - ta, si - lil k te - bi sem na - zaj!
2. Kras po - lja, ze - le - nih ga - jev, tr - te na - še žlaht-ni sok,
- mì - li na - rod na - ših kra - jev bla - go - slo - vi moč - ni Bog!

1. Kje pač soln - ce lep - še se - va? Zvez-de lep - še kje ble - stě?
2. Daj na - ro - du krep-ke si - ne, hčer-ke mu po - nos - ne daj!

1. Pti - ca kje mi slaj - še pe - va? Lju - bi kje ta - ko sr - cě?
2. Da slo - ven-ske do-mo - vi - ne dom naš bo - de sre - če raj!

Kako se iznebiš nahoda?

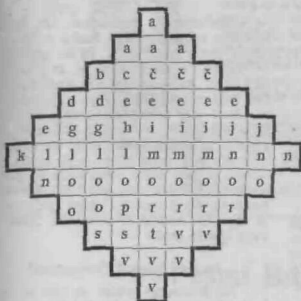
Proti nahodu priporočajo mnogo sredstev. Najpriprostejša pomoč pa je loj ali kaka druga maščoba, ki si z njo namažeš nos zvečer pred

spanjem odzunaj in tudi v nosnici, kolikor je možno. Zdravniki pravijo, da mine nahod navadno že prihodnje jutro, gotovo pa mine takoj, če namažeš nos prvi večer, ko začutiš nahod.

Demant.

Priobčil K. Koriš.

Besede značijo:

1. soglasnik,
2. žuželko,
3. mesto v Italiji,
4. zgradbo,
5. Slovana,
7. kupčevalko,
8. domačo žival,
9. grškega pesnika,
10. dvoparklarja,
11. soglasnik.

Besede po sredi dol in z
leve na desno povedo znan
pregovor.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v sedmi številki.

Kjer ni zdravja, tam ni sreče.

Prav so jo rešili: Milko Naglič, učenec v Ljubljani; Antonija Schiffrer, učenka v Ribnici; Dora Hajnrihar na Primorskem pri Kranju; Andrej in Frančiška Kušlan na Planini pri Rakeku; Sandka in Vidka Samsa v Il. Bistrici; Slavoj Slavik, učenec I. gimn. razreda v Trstu; Ana in Ljudmila Laurič, učenki, Janko Laurič, učenec na Vranskem; Minka in Slavka Zacherl, učenki v Ljutomeru; Viljem Gebauer, učenec VI. razreda v Rudolfovem; Janko Hrast, učenec III. razreda na c. kr. vladnici v Ljubljani; Zvonimir Trstenjak, drugošolec, Zlata in Ivica Trstenjak, učenki, vsi v Zagrebu; Anica, Olgica in Marica Rakovec iz Kranja; Micika Kern, Kokrica; Anton, Vladimir, Angela in Ciril Porekar, Matija Sever, št. in Tonček Plavec, učenci na Humu pri Ormožu; Zdenko in Metod Pirc v Kranju; Valentin Benedik, učenec IV. razreda, Milko Sinkovič, dijak, oba v Ljubljani; Ivan Robar, posest. sin na Petelinjeku; Viljem in Marta Leskošek, učenca v Viršanju; Anton Podvornik, Franc Pukmajster, Janez Smarčan, Terezija Cirkel, učenci III. razreda pri Sv. Martinu v Rožni dolini pri Celju; Rastislav Werbošek, Fr. Hajnšek, Alojzij Vrbovšek, učenci III. razreda ljudske šole v Zibiki pri Smarju; Vera Flis, učenka IV. razreda na Vrhniki; Zoran Jošt, štud. gimn. V. v Celju; Slavko in Bogdan Kranjc, učenca IV. razreda pri Sv. Barbari pri Mariboru; Tonček Sivka, učenec III. razreda pri Sv. Juriju ob južni železnici; Josip Vidic, nadučilej v pokoju v Št. Pavlu pri Preboldu; Slavko Trobej, gimnazijec, Vinko, Nada, Vera, Milena in Milka Kolšek, Majka, Anči in Dušan Mayer, Riza Fister, Cilka Trobej, učenci in učenke, vsi v Šoštanju; Anton Zatler v Brezju.

Kotiček gospoda Doropoljskega.

Spoštovani gospod Doropoljski!

Pošiljam Vam to risbo, da vidite, da se Vas spominjam ter Vam izročam najlepše pozdrave. Prosim, natisnite v „Zvončku“ samo en stavek, da bom vedela, ali Vam ugaja. Jako Vam bom hvaležna. Još jedan put najljepši pozdrav!

Nuša Jurkova.

Odgovor:

Ljuba Nuša!

Ali mi ugaja Tvoja risba? Da! Napravila si lepo pokrajinsko sliko. Vidim, da imaš mnogo spretnosti v risanju po naravi. To me veseli in le želim, da bi se v risanju izurila — do popolnosti. Pa tudi hrvaško znaš. Prav je tako! Hrvati so naši bratje. Ako se učimo njihovega jezika, jim izkazujemo ljubezen in spoštovanje.

Velecenjeni gospod Doropoljski!

V eni številki „Zvončka“ ste izrazili željo, pogovarjati se pisмено s slovensko mladino. Naš gospod nadučitelj je tako dobroten, da nam daje čitati „Zvonček“. Dobila sem isti kotiček, v katerem ste se želeli pogovarjati, in sem se namenila, da Vam pišem. Prosim torej, blagovolite prečitati te vrstice. Približeval se je god matere. Na ta dan sem se že dolgo veselila. A žalibog, prišlo je nekaj, kar je zagrenilo moje veselje. Mojega edinega brata je pokosila nemila smrt v vojaškem stanu v daljnem svetu. To mi je zadajalo veliko rano v srce. Zdaj sem Vam že potožila svojo žalost. Prosim Vas, blagorodni gospod, če Vas smem vprašati, kako se Vam godi? Ali Vam ugaja v Idriji in če je to Vaš rojstni kraj? Kje ste prebivali v mladostnih letih? Imate li kaj sorodnikov? Ali je velik rudokop v Vašem okraju, kjer kopljejo živo srebro, koliko delavcev dela v njem? Zdaj sem Vas že, blagorodni gospod, dovolj vprašala, prosim, ne štejte mi v zlo, da sem tako radovedna.

Presrečno Vas pozdravljam ter ostajam Vaša prijateljica

Kristina Marušková,
učenka III. razreda v Gornji Poljskavi.

Odgovor:

Ljuba Kristina!

Predvsem Te pomilujem, ker Ti je smrt ugrabila edinega brata. Smiliš se mi, a tudi Tvojo mater pomilujem. Ta še bridkeje čuti to izgubo. — Radovedna si, to je res. Rada bi, da ti napišem kar ves svoj življenjepis. No, tega ne utegnem. Ugaja mi povsod, kamor me žene moj poklic, ako vidim, da ima moje delo uspeh. V mladostnih letih sem pival v svojem rojstnem kraju — ki pa ni Idrija — a kmalu sem moral v šole — po svetu. Idrijski rudnik je jako velik, razprostira se po vsem mestom. V njem dela nad 1000 delavcev, eni podnevi, drugi ponoči. Ubogi ljudje so to, ki si morajo s težkim in nevarnim delom služiti svoj uborni kruh.

*

Preljubi gospod Doropoljski!

Na Miklavžev večer ni bilo ne letos ne lani nobenega Miklavža. Na Pametvo je bilo letos slabo, ker je bilo mrzlo in smo imeli debel sneg. Vendar sem hodil ves dan tepeškat in sem dobil 88 vinarjev, zvečer sem pa prišel ves premrzlel domov. Škoda, da ste tako daleč, bi Vas tudi malo natepeškali. — Na Sveti večer je bilo prav veselo. Letos se prav živo vozimo po ledu in sneg mečemo, da kar brni. — Preljubi gospod Doropoljski! Ko odrastem, bi bil rad duhovnik ali pa učitelj. Prav dobro mi gre.

Srečno Vas pozdravlja

Vuzem Janez,
učenec IV. razreda pri sv. Urbanu.

Odgovor:

Dragi Janko!

Ti bi me pa hotel kar nabit! To je še dobro, da mi je znan pomen tepeškanja, sicer bi se Tvoje grožnje kar zbal in bi se na Pametvo (tepežni dan — spomin nedolžnih otrok) ne upal priti k sv. Urbanu pri Ptuj. — Tepeškanje ni povsod v navadi. So nekateri kraji na Slovenskem, kjer tega sploh ne poznajo, v drugih pa ne tepeškajo samo otroci, ampak tudi odrasli, in to deloma na sirov način. Pa tudi otroci zlorablajo tupatam to svojo „pravico“, postajajo nadležni in kažejo s tem svojo neolikanost. Ker pa nekateri mojih ljubih prijateljkov morda ne bo vedel, kaj je tepeškanje, jim moram razjasniti njega pomen in način. — Učili ste se v šoli, kako so hoteli Kristus za kot otroka umoriti. Ker pa niso vedeli za njega, so pomorili vse male dečke, češ, tako bomo že tudi pravega umorili. Ta pa je bil medtem že na varnem v Egiptu. Spomin teh nedolžnih otrok obhajamo tretji dan po Božiču, in to je Pametvo ali tepežni dan. Ta dan imajo otroci pravico, da smejo tepsti odrasle ljudi. S šibico hodijo od hiše do hiše in kogar srečajo, vsakega s šibo rahlo švrknejo.